

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

יו"ל לזיכוי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנניד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

כסלו תשפ"ה | גיליון מ"ט (שנה ב')

פרשת וישב

שערי תורה

מבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

מה בפרשה:

נושאי הפרשה:

בפרשת וישב אנו נכנסים אל שרשרת המאורעות שהובילו לירידת ישראל למצרים. מה שהחל בקנאת האחים ביוסף, ובהמשך במכירתו והגעתו למצרים, שם הוא נאסר בבית האסורים בעקבות עליה שטפלו עליו, ובבית המאסר הוא פותר את חלומם של שרי המשקים והאופים.

אהבת יעקב ליוסף • חלומות יוסף • קנאת ושנאת האחים • השלכת יוסף לבור ומכירתו • הבאת כתונת ליעקב • נישואי יהודה, ושמות חמשת בניו • מעשה תמר • עמידת יוסף בניסיון בבית פוטיפר • יוסף בבית האסורים • פתרון החלום לשרי המשקים והאופים.

א. חלומות יוסף

הבטיח לה גדי עזים, ומסר לה משכון - טבעתו ושמלתו ומקלו. בהמשך זוכים יהודה ותמר לשני בנים תאומים, פרץ ורחל.

ה. יוסף הצדיק

בבית פוטיפר מצליח ה' את דרכו של יוסף, ופוטיפר מוסר בידו את הנהגת הבית. מדי יום הסיתה אשת-פוטיפר את יוסף לחטוא, אך הוא מיאן. באחד הימים היא תפסה בגדו, אבל יוסף ברח החוצה כשהבגד נשאר בידיה. אשת פוטיפר העלילה עליו עליילה, ובעקבות כך הוא מושלך לבית האסורים.

ו. שר המשקים והאופים

שרי המשקים והאופים חטאו לפרעה, והוכנסו לבית הסוהר סמוך ליוסף. שניהם חלמו חלום, ויוסף פותר לשר המשקים שבעוד 3 ימים הוא יחזור למעמדו, ויוסף מבקש ממנו שיוכירו לטובה אצל פרעה. לשר האופים הוא פותר שבעוד 3 ימים יתלה אותו פרעה על עץ. כפי שפטר כך התקיים, אבל שר המשקים שכח מיוסף.

מבט על פרשת מקץ הבעל"ט:

פרשת מקץ היא הפרשה בה יוסף, שעלה לגדולה ונהיה משנה למלך מצרים, מתנכר אל אחיו שיורדים למצרים לקנות תבואה. הוא לוקח את שמעון לבית האסורים, ובהמשך רוצה לקחת את בנימין באשמת גניבת הגביע שהוטמן באמתחתו. נושאי הפרשה: חלומות פרעה • מינוי יוסף למשנה למלך • עצת יוסף כהכנה לשנות הרעב • האשמת השבטים כמרגלים • מאסרו של שמעון ודרישה להביא את בנימין • ערבות יהודה על בנימין • הסעודה בבית יוסף • הטמנת הכסף והגביע באמתחתם • לקיחת בנימין באשמת גניבת הגביע.

ג. מכירת יוסף

יוסף נשלח על ידי אביו לראות את שלום אחיו הרועים בשכם. מלאך גבריאל מודיע לו שהם הלכו לדותן. כשיוסף מתקרב, זוממים האחים להורגו, אולם ראובן מציע להשליכו לבור, במטרה להצילו. כשראו שירת ערביים, הוציאו את יוסף מהבור ומכרו אותו להם. הערביים מכרוהו למדיינים, שמכרוהו במצרים לפוטיפר.

ד. וימאן להתנחם

ראובן שלא ידע מהמכירה, הצטער מאד כאשר לא מצא את יוסף בבור. האחים טובלים את כתונת יוסף בדם שעיר-עזים, ושולחים אותה ליעקב. יעקב מבין שחיה טרפה את יוסף, ובמשך 22 שנה הוא ממאן להתנחם.

ז. מעשה תמר

לאחר שהאחים הורידו את יהודה מגדולתו, הוא עובר לעיר 'עדולם', שם הוא נושא את 'בת שוע', ומתחבר אל 'חירה העדולמי'.

ער, כבוד יהודה, נושא את תמר, וה' המיתו עקב חטאיו. יהודה מבקש מבנו השני, אונן, לייבם את תמר, אך גם הוא חטא והמיתו ה'. את בנו השלישי, שלמה, לא רצה יהודה לתת לתמר.

יהודה התאלמן, והלך לגזוז צאנו בעיר 'מתנת'. בדרכו לשם אירע מעשה תמר, כאשר יהודה

היום של תורה

מה עולת החשיבות לימוד חומש ורש"י

כח חזק ועצום שמזן בלימוד פירוש רש"י

"בפירושו של רש"י טמון כח רוחני להשפיע שמירה, גם עבור אברכים ואנשים באים בימים. אי אפשר לבאר וליתן טעם מפני מה הוא כך, אבל זאת המציאות, שבלימוד חומש-ורש"י יש כח חזק ועצום שעל ידו אפשר להניצל שלא יפלו חלילה לדעות כוזבות, ושלא להיגרר חלילה אחרי הרשעים והאפיקורסים, ושיוכלו להתחזק כראוי, ושיוכזו להרגיש שיש בורא עולם הנמצא ומנהיג את העולם". (כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע, קונטרס הדרכה למלמדים)

שבת של תורה

פנינים מאירים לשואחן השבת

השתדלות כפולה ומיותרת

ידועים דברי רש"י על הפסוק (בראשית מ, כג) וְלֹא יָכַר שׁוֹר הַמְשָׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁפָּחֶהוּ, שמפני שתלה בו יוסף בטחונו לזכרו, הווקק להיות אסור עוד שתי שנים. במדרש תנחומא (וישב, ט) מובא: 'אמר הקב"ה, אתה השלכת בטחוני ובטחת בשר המשקים, ואמרת לו שתי זכירות כי אם 'זכרתני' 'זהו זכרתני', תשתכח ב' שנים, ע"כ.

שאל פעם מרן הגאון רבי חיים מברסק זצ"ל את מרן הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, כי מדברי המדרש משמע שהתביעה על יוסף היתה על כך שהוא אמר לשר המשקים שתי מילים, אם כן, מה היה קורה אם יוסף היה אומר רק מילה אחת - 'זכרתני!'. השיב רבי שמעון: אם על שתי מילים הוא נענש בשנתיים, על מילה אחת הוא היה נענש במאסר שנה אחת.

ענה לו רבי חיים: אין הדבר כן! אילו הוא היה אומר רק מילה אחת, הוא לא היה נענש כלל! כי גם ההשתדלות היא חיוב, אלא שמצד השתדלות היה די לומר מילה אחת, ואז לא היה נענש, רק כיוון שהוסיף לבקש עוד, זה הוכיח כי גם פעם הראשונה לא היה מדין השתדלות, אלא פגם בביטחון, ועל כך נענש!

מה בין מלך למושל?

בפסוק שאמרו האחים ליוסף (בראשית לו, ח) הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מֹשֵׁל תִּמְשָׁל בָּנוּ, ישנם שני דקדוקים: א. למה הזכירו גם מלוכה, וגם ממשלה. ב. למה במלוכה אמר בלשון תמיהה 'המלוך', ובממשלה בלשון של קצת הסכמה 'אם מושל'.

פירוש בהיר ונפלא פירש הגר"א מוילנא זי"ע: 'מלך' נקרא מי שהתמנה ברצון העם, שקבלו עליהם את מלכותו, ואילו 'מושל' הוא השולט מעצמו ובחזקה על העם. לכך נאמר (תהלים כב, כט) 'כי לה' המלוכה' - כלפי ישראל שקבלו עליהם עול מלכות ה' ברצון, ו'מושל בגוים' - כלפי האומות שה' מושל עליהם שלא ברצונם. אבל לעתיד לבוא יתקיים (זכריה יד, ט) 'והיה ה' למלך על כל הארץ' - שגם הגוים יקבלו מלוכה ה' ברצון.

זהו שנאמר ויאמרו לו אחיו המלוך תמלוך עלינו - הלא ענין מלוכה תלוי ברצוננו לקבל מלוכותך, ואנחנו הרי איננו חפצים במלוכותך, אם משול תמשול בנו, כלומר, אם היית רואה בחלומך שהנך 'מושל' בנו, בחזקה שלא ברצוננו, זה יכול אולי להתקיים, אבל איך יתכן שתמלוך עלינו ברצון!?

אוצר התורה

יהלומים מתוך הפרשה

הַבְּחֹר רַק אֵין בּוֹ מִיָּם (כד, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו (רש"י))

אין מים אלא תורה. ואילו הנחשים והעקרבים רומזים למידות המגונות. אדם אשר אין בו מים של תורה, בהכרח - נחשים ועקרבים יש בו! כי רק התורה מכשירה את האדם להיות בעל מידות מתוקנות.

(הגר"א מוילנא זי"ע)

וַיִּקְמוּ כָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבִיאוּ אֶת אֲחֵיהֶם וְכִסְיָנָם אֶת דָּמֹ (לז, כו)

כיצד ובמה רצו לנחמם? אלא, עצם ההתאספות של כל בני משפחתו המורחבת סביב יעקב, היא הנחמה הגדולה ביותר עבורו, שהוא זכה להקים משפחה מפוארת כזו.

(אור החיים הקדוש זי"ע)

מִה בְּצַעַע פִּי נִהְרָג אֶת אֲחֵיהֶם וְכִסְיָנָם אֶת דָּמֹ (לז, כו)

עצם הדבר שאנו רוצים לכסות דמו, מוכיח שהמעשה איננו הגון. אם אכן אנחנו כל כך צודקים שיוסף ראוי לעונש מיתה - מה יש לנו להסתיר ולכסות? (הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוצק זי"ע)

נרות המנורה הטהורה: פירוש רש"י

בביטוי נשגב זה מתבטא רבינו הרמב"ן על פירושו של רש"י הקדוש על התורה, ועל כך במאמר שלפנינו על האור הגנוז בפירוש רש"י, אשר תורתו היא מאירת עינינו לנלות את האור כי טוב בעומק הפשט בתורה, והאור הקדוש המאיר את הנשמה באמונה טהורה ♦ **בי נר מצוה ותורה אור**

מנורה טהורה

את פירושו על התורה יסד הרמב"ן על יסודות פירושו של רש"י, כשהוא מעמיק בדבריו, מקשה ומתריך, סותר ובונה, ועל כך כותב הרמב"ן בהקדמה לפירושו על התורה: "ואשים למאור פני וצפירת תפארה, מוכתו בנמוסי במקרא במשנה עטרת צבי ומשפט הבכורה, בדבריו אהגה, באהבתם אשה, ועמהם יהיה לנו משא ומתן דרישה וחקירה. בפשטיו ומדרשיו וכל אגדה בצורה, אשר בפירושו זכורה".

המאור הגדול להולכים בחושך

מגדולי הדורות הקודמים, היה הגה"ק רבי יהודה כאלאץ זי"ע, בעל "ספר המוסר", [אשר בהגהות מנחם ציון על שם הגדולים, מערכת ספרים אות מ', כתב עליו: "ובעל השל"ה לא זו מחבבו"]. ואף הוא בהקדמתו לספרו משיח אלמים, מרחיב בדברים נלהבים על האור הגדול והעצום הטמון בפירוש רש"י על התורה, וז"ל:

"ובהיות שהמאור הגדול לממשלת ליל סכלות ההולכים בחשך קבלתי רואים אור מצות התורה וחקיה, הנה הוא רש"י הידוע ומפורסם לכל בחכמתו, מאור הגולה שפי' לנו התלמוד בבלי, וכבר אמר עליו הרמב"ן בענין הקדמתו לפירוש התורה ז"ל 'ואשים למאור פני נרות המנורה הטהורה פי' רבינו שלמה עטרת צבי וצפירת תפארה... ידוע הוא שלא היה כמוהו מפרש לשונות על כונת אמרם, ועליו אני אומר דרך הלצה כי 'ישר' דבר ה', כי 'רש"י' דבר ה' וכל מעשהו באמונה, בלשון מועט כולל דברים מרובים, מעט שהוא מחזיק את המרובה... וזה נודע ומפורסם בכל גלילות ישראל, ולולא הוא ח"ו כצאן תעינו לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, ובפרט בדורינו זה".

"ובזה הפירוש שעשה על חמשה חומשי תורה כלל דברים מרובים בפירושי כל פסוק ופסוק ופירושי המצות דרך כלל... והוא בנין אב לכל הפירושים, והמבין אותו הוא התחלה להבין תורה שבכתב על השלמות ומשם יעלה לחכמת התלמוד... וכל דבריו הם פניניות להבין פשט תורה שבכתב ומדרשות רבים ודרך הבנת כללי המצות ודרך הבנת הלשונות בדרך העיון".

לכל ישראל האיר

כיוצא בזה אנו מוצאים בעוד ספרים המציינים את רש"י הקדוש ופירושו כאור גדול להאיר עיני ישראל. כך למשל כותב האלשיך הק' בהקדמתו לביאורו שושנת העמקים על שיר השירים: "הצניף הטהור, מאור גלותנו, מאיר עיני חכמים ועיני כל ישראל רש"י ז"ל".

כך גם בהקדמת בעל מדרש שמואל (מגורי האריז"ל) על מסכת אבות: "פירוש רש"י ז"ל ראיתי ונתן אל לבי לכתוב אותו בשלימות אות באות, להיות אדון ושר המפרשים כולם ז"ל, המאור הגדול אשר האיר עיני בני הגולה בפירוש, ידו בכל במקרא במשנה בגמרא, הוא המורה לנו את הדרך נלך בה".

ובדומה לכך כותב רבינו הסמ"ע בהקדמתו לספרו: "רש"י ז"ל שהיה מטרויש בדורו בצרפת שכתב פירוש כולל לכל התורה, תורה נביאים וכתובים משנה ותלמוד. ומאור

פירושו ראו אור כל הדורות שבאו אחריו".

ובסגנון קרוב לכך כותב בעל נחלת יעקב בהקדמה לביאורו על פירוש רש"י: "הנהגה התורה חתומה נתנה, הן התורה שבכתב והן התורה שבע"פ, כקופה שאין לה אזנים וכטרקלין שאין לו פתח ושער ומבוא להכנס לתוכו, עמוק עמוק מי מצאנה, עד השמש יצא על הארץ המאור הגדול לממשלת ביום ובלילה, המפרש הגדול רש"י ז"ל רבן של כל הבאים אחריו, והאיר עינינו בפירושו".

אור תורת רש"י

הרה"ק בעל בני יששכר מדינוב זי"ע בספרו אגרא דכלה (צירופי בראשית אות נ"ו) אף מוצא רמז במילה הראשונה בתורה 'בראשית', לאור הגנוז בפירוש רש"י, כי בראשית הוא ראשי תיבות: א'יור ת'זרת ר'בינו ש'למה ב'ן י'צחק.

אור הנשמה ואור המשיח

מלבד מה שפירושו של רש"י מאיר את עיני ישראל בפשטות, להבין את עומק הכתובים, הרי יש בפירושו גם אור גנוז וקדוש המאיר את הנשמה, כדבריו הנפלאים של כ"ק האדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש זי"ע (ספר השיחות ה'תש"ה בתרגום ללשה"ק עמ' צ"ב) שבאחת משיחותיו קרא לשומעי לקחו בהתלהבות: "שמעו יהודים! פרשה חומש עם רש"י כל יום, מאירה את אור הנשמה, וגילוי אור הנשמה הוא הארת גילוי משיח".

אור האמונה

בפירושו של רש"י גנוז גם אור עצום של האמונה הטהורה בה', כפי שמובא בספר ארחות רבנו (בעל ה"קהלות יעקב", ח"ג עמ' ק"ז אות כח): "אמר לי תלמידי חכם אחד ממשפחתו של מרן ה"חזון איש" זצוק"ל שמרן החזון איש אמר, שיש ללמוד כל יום חומש עם פירוש רש"י, שזה מסוגל לאמונה".

בהקשר לכך מובא שם עוד: "אביא מאחד התלמידים ששמע מהמשיגיה בשיבת מיר הגה"צ רבי ירוחם ליבוין זצוק"ל, שגם כן היה אומר כדי לחזק את האמונה בהש"ת ילמוד חומש עם פירוש רש"י. וסיפר על עצמו שבצעירותו הפריעו לו שאלות באמונה, כי היה בטבעו עם רעיונות פילוסופיים, והלך רבי ירוחם להגה"צ רבי נפתלי אמסטרדם זצוק"ל, שהיה אחד משלושת תלמידיו של הגאון אבי המוסר רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, והתחנן לפניו מה לעשות, ובכה: השאלות האלה אוכלות אותי. אמר לו רבי נפתלי: תלמד חומש עם פירוש רש"י בקביעות, זה יבנה בך את יסוד האמונה בהשם יתברך שמו, ולא יהיה לך שאלות".

דברים אלו כבר כתב רבינו החפץ חיים בספרו זכור למרים (פרק כ"א - מאמר לחיזוק האמונה): "העצה היעוצה שתתחזק האמונה בלב האדם היא שילמד פרשת השבוע בכל שבוע עם פירוש רש"י, וידקדק ויעיין בהם היטב".

אנה אמצאך

וכך אומר היה הגה"צ רבי פייבוש מיאברוב זצ"ל, בשם זקנו הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע: מי שאינו לומד חומש ורש"י כל שבוע 'ווייסט נישט וואו גאט וואוינט' [אינו

ידע איה מקום דירתו של השי"ת]. כלומר, חסרה לו השגת אמונה והכרת גדלות הבורא וקרבנו.

בסגנון זה מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע, שכידוע היה מרבה להשפיע על לבות חסידיו ושומעי לקחו שילמדו חומש עם פירוש רש"י, ופעם אמר להאדמו"ר הגה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, שהיה אז בן ארבע, לאחר שבחן אותו על חומש ורש"י: "זאלסט פיליווען חומש ורש"י, וועסט וויסן אוואו דער באשעפער וואוינט" [תשקיע בלימוד חומש ורש"י, אזי תדע היכן מקום דירתו של השי"ת].

והוסיף: "מרדכל'ה (-הכוונה עליו בעצמו) הכיר הרבה אנשים גדולים שלא השקיעו בלימוד חומש ורש"י, ולא ידעו היכן מקום דירתו של השי"ת".

אור של רוח הקודש

תוספת על מעשה הוסיף על כך כ"ק האדמו"ר רבי מבישטינא שליט"א, שהוא מנכדי הרה"ק מנדבורנא, ומעשה שהיה כך היה: דודו של האדמו"ר מבישטינא, הוא ועוד אחד מנכדי הרה"ק מנדבורנא, שהו בשנות הזעם של חורבן יהדות אירופה במחיצתו של הגה"ק מסאטמאר, בכל התקופות היו במחיצה אחת, הן במחנה ברנ-בלון והן בנסיעה במסילת הברזל והן בימי השחרור.

פעם שח להם הגה"ק מסאטמאר: "אתם נכדי הרבי מנדבורנא. ידוע לרבים מה הוא אמר לי בענין לימוד חומש ורש"י, אבל אין ידוע לרבים סיום דבריו, והיות שדיבור קודש של צדיק אסור שילך לאיבוד, והרי אין אנו יודעים מי עתיד להינצל ומי לא, אני מוסר לכם את סיום דבריו, והיה אם תינצל, ותוכלו להעבירו הלאה לדורות הבאים". וכאן פתח וסיפר: "הרבי מנדבורנא אמר לי אז בסיום דבריו, שאם לומדים חומש ורש"י בקביעות, מגיעים לידי רוח הקודש".

נענה אז דודו של האדמו"ר מבישטינא ואמר להגה"ק מסאטמאר: "אם כן, יש לרבי הבטחה שיינצל, שהרי העולם זקוק לבעל רוח הקודש... [כלומר, אחרי שהרבי לומד בקביעות חומש ורש"י בוודאי הגיע לרוח הקודש כדברי הרה"ק מנדבורנא, והעולם זקוק לו]. הגה"ק הרה"ק מעט ואחר אמר: "דו זאגסט דאך גוט" [אתה מדבר דברים של טעם]. בהגיע יום השחרור, אמר להם הגה"ק: "אמנם מסרתי לכם דיבור קודש מהרבי מנדבורנא, אך מפציר אני בכם שתשכחו מזה לגמרי ולא תדברו מכך מאומה, שהרי מסרתי לכם אותו רק משום שלא רציתי שילך לאיבוד, אבל עכשיו שניצלתם אף אני, אין יותר צורך שאתם תדעו ותדברו מכך".

אור של יראת שמים

הרה"צ ר' אליהו ראטה זצ"ל היה משפיע הרבה על שומעי לקחו, בחורי הישיבות, ללמוד חומש ורש"י, ואף הוא עצמו היה משקיע הרבה עד יומו האחרון בלימוד חומש ורש"י ומחדש בו חידושים, ומרגלא בפומיה שקיבל מהצדיקים שיראת שמים שואבים מלימוד חומש ורש"י. וכשראה בחור בן י"ג שנה שלומד חומש ורש"י, אמר: "הנה לנו בחור בעל יראת שמים".

הסודות השמירים והנעלמים

שגילה רבינו רש"י הקדוש זי"ע

על מה שכתב בפירושו בפרשת וישב על הפסוק 'ויתנבלו אותו'

השתתחותו של המקובל רבי נחמן בר שמואל על קברו של רש"י • עשן ויד של אש שיצאו מקברו של רש"י • הבקשה מרש"י שיתגלה אחר מותו וילמד את כוונתו, כי צדיקים במיתתם קרויים חיים • העדות של רש"י על עצמו שהתענה תרי"ג תעניות עד שחיבר פירושו וכל פמליא של מעלה מוצאים נחת רוח בפירושו • דברי משה רבנו על רש"י: 'כל מגמת פניך לשם שמים!'

'אני שלמה בר יצחק התעניתי כמנין תרי"ג תענית רצופים חוץ משבתות וימים טובים. עד שהוצאתי הדבר לאור והוצאתי מכת אל הפועל, וכשחברתי פירושי הגדול על התורה שבכתב ושבעל פה, ופמליא של מעלה מוצאים נחת רוח בדברי. ותרתיני ועשריני שנין הוה מפלפל מטטרו"ן עם הקב"ה, ולא הוה נחת רוח למטטרו"ן שר הפנים עד שבא בן עמרם ותיקן הדברים!'

אשריך שכל מומת פניך לשם שמים

וזה לשונו של משה רבינו ע"ה: 'אשריך שלמה בר יצחק שכל מגמת פניך לשם שמים. ויתנבלו אותו, כבר נתתי חלקם של אברהם יצחק ויעקב, אתו עמו' - נתתי בחלקי, 'כלומר אליו' - נתתי חלקו של הקב"ה, ומי שידוע זה, הוא יודע הפולגות של הקב"ה עם מטטרו"ן...!'

בתחילת הדברים שם מרחיב המקובל רבי נחמן בר שמואל בסודות הטמונים בדברי רש"י אלו הקשורים למלאך מטטרו"ן, וגם כאן בסוף דבריו הוא ממשיך ומביא עוד סודות עמוקים ונעלמים על דברי רש"י, אלו, אבל אחר כך כותב: 'וכשהלכתי מקברו בשעת הנחת תפילין מצאתי כתוב על התפילין שלי שכל מי שאינו יודע החילוק בין הסרת טבעת של פרעה שנתן ליוסף ובין הסרת טבעת של אחשוורוש שנתן להמן, אל יהיה עוסק בנסתרות הללו!'

סוד עתיק

לסיום יש לציין, שמלבד הסודות שגילה רש"י בחזיון נורא זה לרבי נחמן בר שמואל, אנו מוצאים גם בספד"ק אוהב ישראל להרה"ק מאפטא זי"ע, בפרשת השבוע, שמביא בשם הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, שביארו סודות נעלמים על דברי רש"י, אלו, ונצטט כאן כמה שורות מדבריו:

'ויתנבלו אותו להמיתו. ופירש רש"י ז"ל אותו כמו אתו עמו כלומר אליו. וכבר צווחו בזה קמאי דקמאי להבין דברי קדשו של רש"י ז"ל בזה. ולי נראה לפרש. דהנה רש"י ז"ל רמז כאן סוד עתיק.... וזו שרמו לנו רש"י ז"ל במתק לשונו אותו כמו אתו...ודברי פי חכם חן. ושפתים ישק משיב דברים נכוחים. והמשכילי יבין כי עמוק הוא!'

נעתיק כאן את הסיפור, אות-באות, מהקונטרס המקורי: 'אני נחמן בר שמואל הולך רכיל מגלה סוד...ואומר אני נחמן בר שמואל שהלכתי על קברו של אותו צדיק רש"י ע"ה, הייתי בועט בגרל, והייתי מרעיש כל קברו, ויצא מעט עשן מקברו, ונרתעתי לאחורי, וראיתי פיסת יד של אש, וזה לשונו, אם התרעתי לגלות לך, ויתנבלו אותו כמו אתו עמו כלומר אליו מי התיר לך. ומיד הלכתי בפחי נפש. ומיד כשהלכתי ד' אמות לאחורי, שמעתי קול דממה דקה: תשחיר עייניך בתענית, ואם לאו אין לך תקנה. כי כל האותיות כלומר אליו, הם צועקים אליך למרום!'

במיתו בכיה גדולה

'ומיד כשהלכתי לביתי פגע בי נחש, והיה כתוב על ראשו כל ערל וטמא לא יאכל בו, מיד בכיתי בכיה גדולה ואמרתי בלבי, והרי שום דבר טמא ופיגול [לא] בא לידי!'

'למדנו! כי הצדיקים במיתתם קרויים חיים!'

'מיד הלכתי ושטחתי על קברו של אותו צדיק כל הלילה. ומפלגות הלילה שמעתי קול קורא אלי: 'לאו אתה דומה לרש"י שהיה מוסר את עצמו ונפשו על דברי תורה, והרבה תורה בישראל. וכמעט שנעלו ממך שערי דמעות!'

אמרתי ח"ו אין לי תקנה, מיד הראו לי מן השמים: 'תעסוק באלדד ומידד אז תתקן עיוותך, ואז תזכה לידע אמאי נקרא משה רבנו ע"ה קפילא בסעודה של דוד המלך עליו השלום, ואז תעשה ריוח והצלחה לך ולכל ישראל!'

אמרתי, מה ענין שמיטה אצל הר סיני, רצה לומר מה ענין יוסף אצל אלדד ומידד, ואשתומם אל המראה ואין מבין, שמתני נפשי בכפי ואמרתי בבכי ובמר נפשי [בבקשה מרש"י]: 'אם אני תלמיד חכם בעיניך, זכני בכל אלה ולמדני, כי הצדיקים במיתתם קרויים חיים!'

תרי"ג תעניות עד שהוצאתי הדבר לפועל

מיד ראיתי ביטוטי רצה לומר נצוצי של אש יוצאים מקברו של רש"י ע"ה ונפק כרוז ואומרת תשמע דברי רש"י בעצמו פה אל פה, וז"ל:

פירושו של רש"י הקדוש על התורה, התרומם בפי ישרים והתקדש בקרב צדיקים, אשר הפליאו את העובדה שלצד עומק הפשט שבדבריו, אף טמן רש"י סודות נעלמים וקדושים בתוך פירושו.

אחת הדוגמאות הפלאיות לכך היא בפירושו של רש"י על הפסוק בפרשת השבוע, פרשת וישב (בראשית לו, יח) ויתנבלו אותו להמיתו, ורש"י מסביר וכותב: 'אתו - פְּמוֹ אֲתוֹ, עֲמוֹ, פְּלוֹמֵר אֲלִיּוֹ'. דברים אלו של רש"י סתומים וקשים להבנה, ומפרשי רש"י בדרך פשט נדחקו לפרשם.

העתק מספר ישן נושן מהעיר קרעניץ

החיד"א בספרו שם הגדולים (מערכת ש', ערך רש"י) מציין שהוא ראה בספר 'מאמר העתים' להרמ"ע מפאנו, שם הובא מעשה ממקובל גדול אשר רש"י הקדוש התגלה אליו וגילה לו סודות שטמן בדבריו אלו.

סיפור פלא זה נדפס גם בספר 'שו"ת איתן האורח', שחיברו הגה"ק רבי אברהם הכהן ראפפורט זי"ע מלובוב, בפרשת וישב (קונטרס אחרון), כשהוא כותב בסיום הדברים שסיפור זה הוא העתקה ממה ששלח הכותב ר' זלמן מברסיק, אשר העתיק 'מורנו שלמה שמעון ר"מ ואבד"ק', אשר הוא העתק מספר ישן נושן בק"ק קרעמניץ, ושלח לר' זלמן אהוב ז"ל: 'ואני העתקתי אות באות, נאם אברהם בר יחיאל לוריא ז"ל!'

עשן ופיסת יד אש יצאו מהקבר של רש"י

מעשה פלאי זה קשור למקובל וצדיק אחד שהלך להשתטח על קברו של רש"י, כי הוא רצה לדעת את הסוד בדברי רש"י אלו, ויצא אש ואזהרה מקברו של רש"י שהוא לא ראוי לכך, והוא צריך כפרה על שרצה לגלות סוד זה, עד שהוא הוסיף לבכות על קברו של רש"י בבקשה שיתגלה אליו וילמדנו הכוונה בדברים אלו, ורש"י אכן דיבר עמו ואמר לו שפירושו נכתב לאחר תרי"ג תעניות ולא כל אחד ראוי להם.

דרך-אגב, בימינו אין ידוע כלל היכן בעולם נמצא קברו של רש"י, כפי שהרחבנו על כך את הדיבור בגליון 'תורת' שיצא לאור לרגל יומא דהילולא של רש"י תשפ"ד.

ברכות בנפלאים

בשם רבבות אלפי לומדי ונבחני תורה שבכתב משגרים אנו ברכת מזל טבא מעומקא דליבאי, קדם ידידנו הנכבד והדגול, איש החסד וכביר המעש, תורה וגדולה מאוחדים על שולחנו, רחים ומוקיר רבנו ותלמידהונו ואיהו נופיה צורבא מדרבנו, ה"ה

הרה"ג ר' עזריאל פינס שליט"א
מראשי המפעל העולמי תורה שבכתב
לרגל שמחת נישואי הבת שתחי'

עב"ג החתן המו"מ בתו"ש, מפארי ובחירי ישיבת בריסק, ה"ה
הבה"ח מתתיהו הכהן מילר הי"ו

ולרגל שמחת הינס בון היקר

ניקח ונחיים טובא, עדין נגאון ולתפארה
כמר שלמה זלמן גי"ו
לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב וסימן טוב ובשעה טובה ומצולחת
יהא רעוא קדם נותן התורה ברוך הוא, כי יזכו לראות ולרות מהם ומכל יוצא"ח רוב נחת
דקדושה, מתוך אושר ועושר, הרחבת הדעת וסיד"ש, ויזכו לכל הברכות האמורות
בספר תורת משה בבריות נופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

בריוה יקצורו

בשמחה ובגיל נשלחו בס"ד לבתי רבבות אלפי הלומדים והנבחנים אשר זכו ללמוד ולהיבחן על כל התורה כולה משך שנת תשפ"ד **מכתבי סיכום המבחנים הציונים על כל התורה** בעיצוב מרהיב ומשובח עין ברכתנו שגורה לרבבות אלפי הלומדים והנבחנים כי יזכו להמשיך ולהגביר חילים לתורה בהצלחה וברוב ברכה מתוך סייעתא דשמיא והרחבת הדעת, וכטו"ס

בהוקרה ובהערכה

הודעה חשובה לציבור אלפי הלומדים והנבחנים הקבועים במפעלינו אחרי עיכובים טכניים
ה'תורה כארד' נשלח בס"ד
לבתי אלפי הזוכים - הנבחנים הקבועים משך כל שנת תשפ"ד
כל הזכאים לקבלת המלגה קיבלו על כך הודעה בתיבה האישית ואין צורך להתקשר או לשלוח פניות למערכת

כרטיסי המלגה הסמלית להוקרת אלפי הנבחנים הקבועים
היום מודבת לזכו של ידידנו הנדיב הנכבד שליט"א
לע"נ אביו הרה"ח ר' יהושע פנחס בהרה"ח ר' צבי הכהן ז"ל

שימו לב:
עם קבלת הכרטיס, יש
לפעול את הכרטיס
לפי ההוראות הרשומות
במכתב המצורף

ומאירים את העולם בתורה

YOSSILEVI.COM

בני בינה ימי שמונה
 בכל לילה קודם הדלקת הנרות, תעלה חידה / משימה תורנית חדשה למערכת פרסים יקרי ערך ללומדים ולפתורים

ימי חינוך והרגל בתורה הקדושה

במי החנוכה הקדושים, מוסיפים ומגבירים את אור התורה בלימוד יומי מתוק וקבוע של חומש ורש"י - אבות ובנים, זקנים עם נערים עד שתאה השלהבת עולה מאליה!

אל תפספס את היסוד - הצטרף ללימוד יומי מתוק וקבוע בחומש ורש"י:

02.500.20.18
 TSO25002018@GMAIL.COM

גיליון שבועי עשיר בתוכן | ניוזלטר יומי מרתק | מערכת מבחנים יומיים ושבועיים | מערכת שיעורים במגוון שפות וסגנונות | מדור 'תורדן' שעשועי | הגרלות ענק ומזן שכרה בצדה

בני בינה ימי שמורה

שימו לב:
כל התשובות
הינם מתוך פירוש
רש"י הק' על
התורה!
(לא מפירוש רש"י הק'
על הש"ס)

מאירים את העולם בתורה מבצע חנוכה בסימן 'מוסיף והולך'

בכל לילה מימות החנוכה קודם הדלקת הנרות יעלו למערכת
שעשועי וחידודי תורה בעניני חנוכה והמסתעף, המופיעים כאן
בסימן 'מוסיף והולך' - כל יום יתווספו שעשועי התורה על אלו הקיימים

מתן שכרה בצידה - דמי חנוכה
הגרלות על מתנות ופרסים יקורי ערך ייערכו בס"ד לאחר ימי החנוכה

הנרות הללו

רחוק, מרחק ארבע ימים. רש"י בפירושו מציין עיר מסוימת בארץ ישראל שהזיתים שם משובחים במיוחד עבור שמן, היכן הוא?
ד. כמו כן, במקום אחר בפירושו רש"י, מוזכר אחד השבטים שבחלקו היה שמן רב ומשובח, היכן הוא?
ה. איזה אדם היה דומה לגר המונח על מגורה שכולם מדליקים ממנו?

גר ה' חנוכה

א. "ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים" - היכן מוזכר ברש"י נס דומה, שנתנו מעט שמן והנר דלק יותר מהראוי?
ב. היכן אנו מוצאים גר בדרך נס היה דולק כל השבוע?
ג. מובא בר"ן (שבת ט ע"ב מדפי הרי"ף) שכאשר נטמאו כל השמנים, הלכו להביא שמן ממקום

גר א' חנוכה

יוונים נקבצו עלי

א. היכן מוזכר רש"י את 'מלך יון', ומהו הכינוי שלו?
ב. היכן מוזכר רש"י עיר במדינת יון?
ג. ציין ארבע מקומות בחמשה חומשי תורה שרש"י מוזכר מילה בלשון יווני?

סוגיות בחנוכה

ג. "בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן... ולא היה בו אלא להדליק יום אחד". רש"י בפירושו על התורה מלמד אותנו כמה שמן היה באותו פך, כלומר מה שיעור השמן שצריך עבור הדלקת יום אחד.
- היכן הם דברי רש"י? ומהו השיעור?
ד. הפוסקים דנים (שערי תשובה סי' תרע"ז, א, פמ"ג אשל אברהם) האם גר יכול לברך בחנוכה 'שעשה ניסים לאבותינו', כי אבותיו לא היו באותו הנס.
- היכן כתב רש"י בפירושו על התורה, שגר שאינו יכול לומר 'לאבותינו'?

גר ו' חנוכה

א. הלבוש (או"ח סי' תר"ע) מסביר את השיטות שאין חיוב סעודה בחנוכה, שלא כמו בפורים, כי בפורים היה הצלת נפשות, ובחנוכה לא בקשו נפשות רק העברת דת. הט"ז חולק עליו וכותב (סק"ג): 'זאין זה נכון, דהא פירש רש"י בפרשת... דגדול המחטיא את האדם יותר מהורגו', עכ"ל.
- השלם את החסר, באיזה פרשה כתב רש"י כך?
ב. בגמרא (שבת כא, ב) מובאת דעת בית שמאי שהדלקת נרות חנוכה היא בסדר של 'פוחת והולך', ואחד הטעמים לכך: "כנגד פרי החג".
- היכן כותב רש"י בפירושו על התורה שפרי החג המתמעטים והולכים יש בהם איזה סימן לאומות העולם? ומה הוא הסימן?

גר ב' חנוכה

פרסומי ניסא

א. על איזה מצוה שבתורה כותב רש"י, שכל הרואה אותו "יזכור את הנס וידבר בו"?
ב. היכן כותב רש"י "הקב"ה עשה לנו כאן נס גדול"?
ג. על איזה דבר כתב רש"י שכל המזכיר את שמו "זוכר את הנס שעשה המקום"?
ד. כאשר משה ויהושע ראו נס שנעשה, מה עלה בלבם לעשות?
ה. מתי אמר הקב"ה "מי מודיע לבניי הניסים הללו"?

חנוכת המזבח

חלק בחנוכת המזבח?
ד. מתי היתה חנוכת המזבח בימי משה רבנו, בחנוכה או בחודש ניסן?
ה. מה הקשר בין שוטרי מצרים ובין חנוכת המזבח?

גר ז' חנוכה

א. היכן בפירושו רש"י על חומש בראשית יש הסבר למילים "חנוכת-המזבח"?
ב. היכן בפרשת ויחי, מוזכר רש"י את חנוכת המזבח על ידי הנשיאים?
ג. למי היתה חלישות הדעת על כך שהוא לא נטל

גר ג' חנוכה

קבעים בהלל והודאה

א. איזה פסוק המופיע בהלל, מופיע גם בחומש שמות?
ב. "מקימי מעפר דל", לא נאמר 'מקים' אלא 'מקימי', היכן מוזכר רש"י דבר זה?
ג. "חלמיש למעינו מים", מה הניקוד הנכון חלמיש או חלמיש, מה כותב רש"י על כך?
ד. "ברך את בית ישראל" - האם הכוונה לבית ממש כפשוטו?
ה. "צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא... כוס ישועות אשא וכו'..." - מה לומד רש"י מפסוקים אלו?

אכסנאי

ב. אכסנאי שהתארח פעם אחת אצל מארח אחד, האם ראוי שיתארח שם פעם נוספת?
ג. המארח בתוך ביתו אורח אכסנאי למשך כמה ימים, מה יאכיל אותו בכל יום?
ד. כאשר רואים אורח אכסנאי בא לעיר, מה ראוי לשאול אותו?

גר ח' חנוכה

אחת ההלכות המפורסמות בהלכות חנוכה עוסקת בדיני אכסנאי המתארח אצל אדם אחר, באיזה אופן הוא מקיים מצות חנוכה.
להלן מספר שאלות הקשורות להנהגתו הכללית של אכסנאי, מתוך פירוש רש"י על התורה.
א. אכסנאי שיש לו מספיק אוכל, האם יש ענין שיקנה אוכל מהמארח?

גר ד' חנוכה

רבת את ריבם

א. לפי המבואר בפירושו רש"י, כמה חשמונאים נלחמו מול רבבות היוונים?
ב. "מי לה' אלי" - מי הכריז לראשונה הכרזה זו? ומי נענה לקריאה זו?
ג. כאשר החשמונאים יצאו למלחמה, האם מותר היה לחשוב שהם מוסרים את הנפש על מנת שהקב"ה יעשה להם נס?
ד. מובא בש"גה הק' שעל הדגל של החשמונאים היה כתוב "מכבי", שהוא ראשי תיבות מ"כמכה ב'אליהם ה' - מה הפירוש 'ב'אליהם'?
ה. "מסרת גיבורים ביד חלשים" - היכן מבטיחה התורה שגם החלשים יוכלו לנצח במלחמה?

